

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи
Садриддин Айний, доктори илми
таърих. профессор
Ибодуллозода А. И.

28.03 2025

Тақризи

муассисаи пешбар ба рисолаи номзодии Анварзода Мавҷуда Анварӣ дар мавзуи «Таҳқиқи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ), ки дар шурои диссертатсионии 6D.KOA-067-и назди Институту забон ва адабиёти ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои филологӣ пешниҳод шудааст.

Аҳамияти мавзуи таҳқиқ. Ҳунармандӣ як бахши муҳим ва асосии таъриху фарҳанги ҳар халқияту миллат буда, онҳо баёнгарии давраҳои таърихӣ, зиндагӣ, касбу ҳунар, расму ойин ва урфу одати мардуми мо ба ҳисоб мераванд. Бинобар ҳамин, омӯзиш ва пажӯҳиши онҳо яке аз масъалаҳои муҳим ба шумор меравад. Калима ва истилоҳоти ифодагари мафҳумҳои ҳунармандӣ вобаста ба рушду тараққиёти ҷомеа дар ҳар давраи замони таърихӣ арзи вуҷуд карда, дар онҳо таҷрибаи ҳазорсолаи ҳаёти фарҳангии мардум дар мисоли суннатҳои мардумӣ, касбу ҳунар, расму ойин ва анъана инъикос ёфта, ҳамчун масъалаҳои ҳаётан муҳими қору фаъолияти рӯзмарраи мардум таъкид карда мешаванд. Ин аст, ки барасии онҳо аҳамияти муҳими илмӣ дорад.

Диссертатсияи аз тарафи Анварзода Мавҷуда Анварӣ дар мавзуи «Таҳқиқи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ), пешниҳодшуда ба самти забоншиносӣ ва шиносномаи ихтисоси илмии 10.02.01 – Забони тоҷикӣ комилан **мувофиқат** менамояд.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Таҳқиқи ҳамаҷонибаи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар забони тоҷикӣ барои равшанӣ андохтан ба хусусиятҳои анъана ва урфу одати мардум аҳамияти калони назариявӣ амалӣ дорад, зеро ин масъала ба дараҷаи зарурӣ ва системанок омӯхта нашудааст.

Аз ин рӯ, диссертатсияи Анварзода Мавҷуда Анварӣ, ки ба таҳқиқи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо» - и Садриддин Айний бахшида шудааст, мубрам буда, дорои аҳамияти калони назариявӣ амалӣ мебошад. Инчунин, баррасии ин масъала ба таҳаввулоти семантикӣ ва прагматикии воҳидҳои алоҳидаи луғавӣ

таърихӣ равшанӣ андохта, то чӣ андоза ба фаҳму дарки омма наздик будани илми этнографияро (мардумшиносӣ) нишон дода, манзараи равандҳои ташаккули онро дар забони тоҷикӣ намоиш медиҳад. Дар заминаи таҳқиқ муайян карда мешавад, ки ҳангоми баррасии ҳамаҷонибаи истилоҳоти ҳунармандӣ роҳҳои ташаккул ва инкишофи низоми луғавии забонро ба мушоҳида гирифтани мумкин аст. Ҳамчунин, мавзӯи мазкур, ки дар ҳалқаи мавзӯҳои мардумшиносӣ қарор мегирад, барои инкишофи назарияи ҳам забоншиносӣ ва ҳам этнография маводи зарурӣ фароҳам оварда метавонад.

Агарчи дар бораи истилоҳоти ҳунармандӣ дар забони тоҷикӣ асарҳои илмӣ эҷод шуда бошанд ҳам, таҳқиқи мукаммали вожаҳои истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо» - и Садриддин Айнӣ бори нахуст сурат мегирад. Бинобар ин, рисолаи мавриди назар қадами аввалинест, ки ҳолигоҳи мавҷударо пурра мегардонад.

Навгони илмӣ диссертатсияи мавриди назар, пеш аз ҳама, аз он иборат аст, ки бори аввал дар забоншиносии тоҷик вожаҳои истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо» - и устод Садриддин Айнӣ ба риштаи таҳқиқ кашида шудааст. Дар диссертатсия маводи марбут ба ҳунармандии «Ёддоштҳо» бори аввал дар асоси баъзе сарчашмаҳои вижаҳои истилоҳоти марбут ба ҳунармандӣ, роҳи усулҳои истилоҳсозӣ, таҳлили решашиносии бархе аз истилоҳоти ҳунармандӣ мутабоқи мавзӯҳои муносиб табақабандӣ шуда, хусусиятҳои вожагонӣ маъноӣ ва калимасозии қабати мазкур мавриди баррасии илмӣ қарор гирифтааст. Дар диссертатсия маводи марбут ба ҳунармандии «Ёддоштҳо» бори нахуст ҳампайвандии забону фарҳанги тоҷикӣ дар заминаи таҳқиқи лингвистӣ дар «Ёддоштҳо»-и устод Садриддин Айнӣ ба таври илмӣ баррасӣ шудааст. Инчунин, дар диссертатсия бори аввал оид ба вазъи забонии калимаҳои истилоҳоти ҳунармандии асари мазкур, гурӯҳҳои мавзӯӣ ва қолабҳои сохтории вожаҳои ҳосси забони тоҷикӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст.

Диссертатсия аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва муҳтавои ягона мебошад. Натиҷа ва нуктаҳои илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо он собит мешавад, ки диссертатсияи муҳокимашаванда дар асоси андешаҳои илмӣ олимони ватанию хориҷӣ ба вуҷуд омада, ки барои таҳқиқи вожаҳои истилоҳоти ҳунармандӣ аз рӯи хусусиятҳои луғавӣ маъноӣ ва сохторӣ эътимоднок буда, натиҷаҳои муҳими таҳқиқро таъмин сохтаанд. Ба фикри мо, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ боз дар он аст, ки дар қисми диссертатсионӣ маълумоти дақиқи илмӣ дида шуда, мутабоқати ҳаҷми маводи таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва истифодаи дурусти усулҳои таҳқиқ мушоҳида мешавад. Хулосаи диссертатсияи Анварзода Мавҷуда Анварӣ муҳимтарин ва

асоситарин андешаҳои муаллифи рисола дар 10 банд фароҳам омадаанд. Бахши тавсияҳо, ки аз 5 банд иборат аст, муҳимияти масоил ва корбурди натиҷаҳои кори диссертатсиониро дар раванди таълиму таҳқиқ нишон дода, дурнамои мавзӯи таҳқиқ муайян мегардад.

Аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқи унвончӯ Анварзода Мавҷуда Анварӣ дар он аст, ки он дар доираи масоили назариявии таҳқиқи калимаю истилоҳоти ҳунармандӣ андешаҳои муҳимми илмӣ баён карда, барои мукамал шудани ин самти таҳқиқ мусоидат мекунад. Дар ин масъалаи барои таҳқиқи унвончӯ маводи осори устод С. Айнӣ мусоидат кардааст, ки аз ганчинаҳои муҳим ва бозътимоди илмӣ ба шумор меравад. Масоили назарии дар диссертатсия баррасӣ шуда, дар баррасиҳои баъдии марбут ба ҳунарҳои мардумӣ мусоидат карда, барои мутахассисони соҳаи луғатшиносӣ чун манбаи муҳимми назариявӣ буда метавонад.

Аз тарафи дигар, кори диссертатсионӣ аҳаммияти муайяни амалӣ дошта, хулосаю натиҷаи таҳқиқ дар таҳияи воситаю дастурҳои таълимии соҳаи забоншиносӣ ва, махсусан, вожагонӣ муфид арзёбӣ шуда, дар баргузориҳои курсҳои омӯзишӣ ва семинарҳои назариявӣ амалӣ аз вожашиносӣ аҳамияти муҳимми амалӣ дорад.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқи муаллиф дар 9 мақола, ки аз онҳо 7 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъбиқ расидаанд, инъикос ёфта, бо мазмун ва мавзӯи диссертатсия бевосита алоқаманд мебошанд. Афтореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашркардаи унвончӯ пурра фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия мебошанд. Муаллиф тавонистааст, ки дар асоси ҷамъоварӣ ва таҳлилу баррасии маводи васеи илмӣ аз манбаъҳои хориҷӣ ва ватанӣ масъаларо ба таври зарурӣ ҷамъбаст намояд ва пешниҳодҳои хулосабарорӣҳои муҳимро пешниҳод намояд.

Диссертатсияи мавриди тақриз аз муқаддима, ду боб, хулоса ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, феҳристи адабиёти истифодашуда дар ҳаҷми 196 саҳифаи компютерӣ пешниҳод шудааст.

Муқаддимаи диссертатсияро гузориши масъала, зарурати интихобу дараҷаи омӯзиши мавзӯ, аҳаммияти илмӣ ва назариявии он, методҳои таҳлилу пажӯҳиши мавзӯи интихобшуда, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот, сарчашмаҳо ва таърихи омӯзишу доираи густариши калимаю истилоҳоти соҳаи ҳунармандӣ ва ғайра фаро гирифтааст.

Боби якуми диссертатсия «**Таҳқиқи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Айнӣ**» номгузорӣ шуда, фарогири 4 ҷисм 5 зерҷисм мебошад. **Ҷисми аввал «Матолиби муқаддимаӣ»** унвон дошта, дар бораи масъалаҳои умумии назариявии вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо» - и Садриддин Айнӣ маълумоти зарурӣ ироа гардидааст.

Фасли дуюм бо номи «Вожаҳо ва истилоҳоти ҳунармандии марбут ба дузандагӣ» ба риштаи таҳқиқ кашида шудааст. Калимаҳои ин қабати луғавӣ, асосан, шахсро ҳамчун косиб ва номи умумию раванди духтани ин ё он колоро далолат мекунанд. Вожаҳое, ки ба шахс далолат мекунанд дар байни калимаҳои марбут ба ҳунари дузандагӣ дар «Ёддоштҳо» муҳим мебошанд. Дар диссертатсия ин қабати луғавӣ ва дигар вожаҳои муродифии онҳо бо нишон додани сермаъноию омили истифодашон мавриди баррасӣ қарор гирифта, аз «Ёддоштҳо» мисолҳои зиёде дар ҷумлаҳо оварда шудаанд. **Фасли сеюм «Вожаҳо ва истилоҳоти ҳунармандии марбут ба пушок»** номгузорӣ шуда, дар он осори илмӣ-тадқиқотии ба ин масъала марбутбуда баррасӣ шуда, зикр мегардад, ки дар «Ёддоштҳо»-и С. Айнӣ доир ба ин қабати луғавӣ калимаҳои зиёдеро вомехуранд ва онҳоро ба ду зерфасл ҷудо кардан мумкин аст. Дар зерфасли аввал **«Баёни номи умумии воҳидҳои луғавии марбут ба пушок»** зикр гардидааст. Зерфасли дуюми фасли се **«Номи пушиданиҳо»** номгузорӣ шудааст. **Либосу пушиданиҳои хоси занон** ва вожаҳои истилоҳоти ифодакунандаи онҳо дар «Ёддоштҳо» ба мушоҳида мерасанд, ки дар ҳаёти мардум муҳим мебошанд. Муаллиф **вожаҳои марбут ба пушиданиҳои занон ва вожаҳои марбут ба пушиданиҳои хоси мардон** дар «Ёддоштҳо», ки дар таърихи лингвофарҳангии миллати тоҷик нақши муҳим доранд, маълумоти заруриро пешниҳод кардааст. Инчунин, аз ҷониби муаллифи рисола сермаъношавии истилоҳоти ҳунармандӣ, муродифшавӣ ва ҳамгуншавии онҳо мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар диссертатсия ба **«Калимаҳои ифодакунандаи номи пушиданиҳои сар», «Калимаҳои ифодакунандаи номи либосҳои марбут ба пушиданиҳои бадан»** ва **«Вожаҳои ифодакунандаи номи пойафзор»** гурӯҳбандӣ шуда, мавриди баррасии забонӣ қарор дода шудаанд.

Дар **фасли чоруми боби якум «Вожаҳои марбут ба номи порчаю матоъ»** баррасӣ шудааст. Диссертант вожаҳои соҳаи мазкурро низ баррасӣ карда, аз қадимӣ будани анъанаи истехсоли матоъҳои мухталифи ҳунармандони давраҳои гуногуни миллати тоҷикро нишон медиҳад, ки бо маъноҳои аслию маҷозӣ, гуногунрангии муродифию ҳамгунӣ дар «Ёддоштҳо» ба кор рафтаанд. Дар диссертатсия мансубияти забонӣ, маъноҳои луғавӣ, хусусиятҳои семантикӣ ва омили истифодаи ин калимаҳое, ки порчаю матоъро ифода мекунанд, мавриди баррасии амиқ қарор гирифтаанд.

Боби дуюми диссертатсия «Сохтори вожаҳои истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айнӣ» номгузорӣ шуда, фарогири чор фасл ва 23 зерфасл мебошад. Дар фасли аввал **«Матолиби муқаддамотӣ»** унвон гирифта, сохтори вожаҳои истилоҳоти ҳунармандии асари мазкур мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Таърихи рушди соҳаи ҳунармандӣ ва вожаҳои истилоҳоти марбут ба он аз ғуёишҳо ва забонҳои ҳиндуориёӣ шуруъ мегардад.

Фасли дуюми боби дуом «Вожаҳою истилоҳоти содаи ифодакунандаи ҳунармандӣ» ба таҳқиқи калимаҳои решагии ҳунармандӣ бахшида шудааст.

Инчунин фасли сеюми боби дуом, ки «Нақши калимаҳои сохта дар ташаккули вожаҳо ва истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний» унвон дорад, ташаккули вожаҳо ва истилоҳоти ҳунармандӣ бо пасвандҳои -а, -ак, -анда, -бон, -вор, -гар, -дон, -ӣ// -гӣ, -ин// -гин, -зор, -манд –нок, -ча ва –чӣ баррасӣ ва бо мисолҳои овардашуда тасвиб шудаанд. Таҳқиқу таҳлили калимаҳои мураккаб низ аз назари муаллифи рисола дур намондаанд. Фасли чоруми боби дуом «Калимаҳои мураккаби марбут ба ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний» ном дошта, ба таҳқиқи калимаҳои мураккаби пайваст, тобеъ ва омехтаи соҳаи ҳунармандӣ бахшида шудааст.

Муҳаққиқ то ҳадди имкон калимаю истилоҳоти фарҳанги сунатии мардумиро, аз қабилӣ вожаҳои марбут ба ҳунарҳои мардумӣ, маросимҳо, расму ойинҳо, ҷашнҳо, касбу кори гуногуни мардумиро гирд оварда, онҳоро ба риштаи таҳлил кашидааст.

Ҳамин тавр, калимаҳои соҳаи ҳунармандӣ яке аз сарчашмаҳои муҳими луғавӣ буда, аз тариқи он метавон ба бисёр масъалаҳои мурами этнография ҷавоб пайдо намуд.

Дастовардҳои муаллифи рисола дар омӯзиш ва пажӯҳиши минбаъдаи масъалаҳои забоншиносӣ, махсусан, дар соҳаи таҳқиқи вожаю истилоҳоти ҳунармандӣ ва истилоҳоти соҳавӣ боарзиш ва судманде хоҳад гузошт. Ҷанбаи илмӣ рисола ҳам хуб буда, нигорандаи он барои ҷамъовари мавод ва пажӯҳиши «Ёддоштҳо» - и Садриддин Айний истифода бурдааст.

Дар хулосаи диссертатсия натиҷаҳои аз таҳқиқ ҳосилшуда дар 10 банд ҷамъбаст шуда, дастовардҳо, арзиши таҳқиқ ва моҳияти таҳқиқот зикр ёфтааст. Тавсияҳо мантиқӣ буда, вобаста ба муҳтавои кор мебошанд. Феҳристи адабиёт дар асоси тартиби алифбо адабиёти вобаста ба мавзӯро фаро гирифтааст. Дар кори илмӣ пайдарҳамии фикр дида шуда, мазмуни он барҷаста ба назар мерасад ва мантиқи ягонаи илмӣ дорад, масъалагузориҳо, ҷанбаҳои навгониҳои илмӣ кори диссертатсионӣ, нуктаҳои кори илмӣ, пешниҳоди тавсияҳои илмӣ амалӣ, усули нигориш, шеваи таҳқиқоти илмӣ сахми шахсии диссертант нишон медиҳад.

Эродҳо ба диссертатсия. Бо вучуди ин, баробари дастовардҳои бо арзиши илмӣ баъзе нуктаҳои баҳсталаб, камбудиву норасоӣҳо, ғалатҳои услубиву мантиқӣ, имлоӣ, техникӣ дар диссертатсия роҳ ёфтааст, ки ҷиддитарини онҳо инҳоянд:

1. Дар сах. 6-и диссертатсия номи забоншинос М. Шодиев ду маротиба навишта шудааст.

2. Дар рисолаи мавриди назар иқтибосҳо аз олимони русу тоҷик хеле зиёд оварда шудаанд, вале дар ягон ҷо муҳаққиқ андешаҳои шахсии худро нисбат ба иқтибосҳо баён накардааст.

3. Дар сах. 30-и диссертатсия чунин ҷумларо меҳонем « ... куҳнатарин дадаҳо дар бораи пушок... » Ин ҷо дар қавсайн вожаи «дадаҳо»-ро тавзеҳ додан даркор буд. (дар сах. 30 “ ... куҳнатарин додаҳо дар бораи пушок ...” омадааст)

4. Дар сах. 34 номи олими маъруфи лаҳҷашинос Ю. И. Богорад дар шакли Богород навишта шудааст, ки ин беҳурматӣ нисбат ба олим аст.

5. Дар саҳифаҳои 36, 39, 42 иқтибосҳои русӣ оварда шудаанд, ки онҳоро ба забони тоҷикӣ тарҷума кардан шарт ва зарур аст.

6. Дар саҳифаҳои гуногуни диссертатсия ғалатҳои имлоӣ ва ғалатҳои услубию китобатӣ (6, 27, 28, 29, 34, 35 ва ғайраҳо) ба назар расиданд, ки онҳо ислоҳ меҳоянд.

Бешубҳа, эродҳо ва камбудиву норасоии баёншуда моҳияти илмӣ ва дастовардҳои муаллифи рисоларо коста намесозанд, баръакс, ғалатҳоро камбудии ҷойдошта ислоҳшаванда буда, боиси беҳтар гардидани ҷанбаҳои илмӣ кор мебошад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Анварзода Мавҷуда Анварӣ дар мавзӯи «Таҳқиқи вожаи истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний»-ро дар шакли пешниҳодшуда анҷомёфта донишман мумкин аст. Масъалаҳои марбут ба мақсаду вазифаҳои дар пеш гузоштаи унвонҷӯ пурра иҷро шудаанд ва онҳо бо забони фаҳмою равшан иншо гардидаанд.

Қисмати хотимагии тақриз. Диссертатсия бо истифода аз усул ва роҳу равиши илмӣ мувофиқ навишта шуда, бобу фаслҳои он пайиҳам ва мантиқӣ мебошанд.

Фишурдаи рисола бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ мазмуну мундариҷаи корро пурра инъикос мекунад ва мақолаҳои таълифнамудаи муаллиф низ ба талабот ҷавобгӯ аст.

Мавзӯи интихобнамудаи унвонҷӯ ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқии шиносномаи ихтисоси **10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ)**, комилан, мувофиқ мебошад.

Коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, истифодаи амалии онҳо, нашри таълифоти илмӣ аз рӯи мавзӯи диссертатсия ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошанд.

Хулоса, диссертатсияи номзодии Анварзода Мавҷуда Анварӣ дар мавзӯи «Таҳқиқи вожаи истилоҳоти ҳунармандӣ дар «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айний» ба талаботи бандҳои 31 – 35 – и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси **10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ)** сазовор мебошад.

Тақризи мазкур бо назардошти талаботи бандҳои 71 ва 72-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, омода гардидааст.

Рисола бо қарори №8, аз 27-уми марти соли 2025 дар ҷаласаи кафедраи назария ва амалияи забоншиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни муҳокима шуда, ба ҳимоя пешниҳод гардидааст.

Раисикунандаи ҷаласа:

Мудир кафедраи назария ва амалияи забоншиносӣ, номзади илмҳои филологӣ, дотсент

Иброимова Гуландом
Наимовна

Эксперт:

профессори кафедраи назария ва амалияи забоншиносӣ, доктори илми филология

Гадоев Нурхон

Котиб: номзади илмҳои филологӣ, дотсент

Юсуфов Шохин
Раҳимбердиевич

Имзоҳои Н. Гадоев, Г.Н. Иброимова ва Ш. Юсуфовро тасдиқ мекунам:
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Мустафозода Абдукарим

Нишонӣ: 734003, ш. Душанбе,
Ҷумҳурии Тоҷикистон, хиёбони Рӯдакӣ, 121
Тел.: + (992)985380054; +992(37)2241383

Нишони электронӣ:

WWW: tgpu.tj, E-mail: info@tgpu.tj

“ 28 ” март соли 2025